

IŞIKIRIK / TÜRKİYE

Emsal Karar | 41226/09 | Derdest | Nitelikli İzleme | Karar Tarihi: 14/11/2017 | Kararın Kesinleşme Tarihi: 09/04/2018

Davanın Açıklaması:

Bu grup, örgüte üye olmamakla beraber örgüt adına suç işleyen ya da örgüte bilerek ve isteyerek yardım eden kişinin örgüt üyesi gibi cezalandırılmasını öngören TCK'nın 220/6 ve 220/7. maddelerine ilişkindir. Bu grup içinde yer alan davalarda kişiler, örnek olarak, yasadışı örgüt tarafından yapılan çağrı üzerine barışçıl gösterilere katılmak, bu örgüt hakkında olumlu ifadeler kullanmak suçlarından mahkûm edilmişler ayrıca yargılamada fiili örgüt üyeliğine ilişkin hususları kanıtlayan bir kanıt bulunmamasına rağmen terör örgütü üyesi olmaktan da (TCK'nın 314. maddesi) hüküm giymiş ve cezalandırılmışlardır.

Mahkeme, Ceza Kanunu'nun 220/6 ve 7 maddeleri uyarınca terör örgütü üyeliğinden cezalandırma nedeni olabilecek potansiyel fiillerin "çok geniş olması dolayısıyla, ulusal mahkemeler tarafından çok geniş yorumlanması da göz önüne alındığında maddenin lafzının, kamu makamlarının keyfi müdahalelerine karşı yeterli korumayı sağlayacak önlemler içermediği" (Işıkırık para. 67) tespitinde bulunmuştur. Buna ek olarak, madde temel haklarını kullanan barışçıl göstericiler ile terör örgütünün hiyerarşik yapısı içinde suç işleyen kişiler arasında hiçbir ayırım gözetmemektedir.

Mahkeme hükümlerin uygulanma şekilleri itibari ile öngörülebilirlikten yoksun olduğu ve ifade özgürlüğü ile barışçıl toplanma haklarının kullanılması üzerinde dondurucu etki doğurduğu sonucuna varmıştır (Sözleşmenin 10. ve 11. maddelerinin ihlali).

Bakır ve Diğerleri davası da yine 8 başvurusunun Terörle Mücadele Kanunu'nun 7/2. maddesi uyarınca terör örgütü propagandası suçundan hukuka aykırı mahkumiyetleri ile ilgilidir (Sözleşmenin 11. maddesinin ihlali).¹

Kararların İcrasının Durumu:

Komite, bu dava grubu ile ilgili son incelemesinde (1369. Toplantı, Mart 2020) (DH), bireysel önlemler bakımından, hükümeti ve tarafları Işıkırık davasındaki 6.000 Euro olan masraf ve giderler ile ilgili olarak meydana gelen ödeme problemini çözmeye davet etmiş ve hükümeti başvuru sahiplerinin adli sicil kayıtlarının silinmesine olanak sağlayacak şekilde yargılamaların yeniden başladığına dair bilgi vermeye davet etmiştir. Genel önlemler ile ilgili olarak, Komite, Türkiye Hükümetini, Mahkeme tarafından tespit edildiği üzere TCK'nın 220/6 ve 220/7 hükümlerinin temel problemlerine dair geniş kapsamlı yasal çözümler bulmaya çağırmıştır. Komite ayrıca, hükümeti geçtiğimiz beş yıllık süre içerisinde Madde 220 (6) ve (7) hükmünden ceza alan ve cezasını infaz eden kişilerin sayıları ile birlikte bu kişilerin eylemlerine dair istatistik sunmaya davet etmiştir.

Hükümet cevaben bir önceki bildirimini tekrarlamış ve aşağıda (DH-DD(2021)360) özetlenen bilgileri paylaşmıştır.

Bireysel Önlemler

Mevcut davalar ile ilgili olarak kesin kararın verildiği tarihte başvuru sahiplerinin hapis cezalarını halihazırda infaz etmiş olduğu hatırlatılmaktadır.

¹ Bu konu Öner ve Türk Grup Davalarında incelenmiştir.

Adil Tazmin :

Komite'nin, Türk hükümetine ve ilgili taraflara masraf ve giderlerin ödenmesi sorununun koordine edilmesi ve çözülmesine dair yapmış olduğu çağrıyla takiben, Eylül 2020'de, Türk Hükümeti, Işıkırık davası ile ilgili olarak başvurusunun temsilcisine ait olan Birleşik Krallık'taki banka hesabına 5,357.40 GBP (Mahkeme'nin hükmettiği 6.000 Euro olan masraf ve giderlerin karşılığı) transfer etmiştir.

Yargılamaların Yenilenmesi

- Bekleyen talepler ve yargılamalar

Işıkırık, İmret (2), Bakır ve Diğerleri (bir başvuru hariç olmak üzere), Daş, Buluş ve diğerleri ve Kerçin davalarındaki başvurular yargılamaların yenilenmesini talep etmiştir. Işıkırık, İmret (2), Bakır ve Diğerleri ve Daş davaları ile ilgili olarak başvuruların talepleri kabul edilmiştir ve yargılamalar devam etmektedir. Yerel mahkemeler, Buluş ve diğerleri ve Kerçin davaları ile ilgili olarak talepleri henüz bir karara bağlamamıştır. Celal Altun, Ali Abbas Yılmaz ve Ayata Civelek ve diğerleri davaları ile ilgili olarak başvuruların yargılamanın yenilenmesi taleplerinde bulunabileceği süre henüz dolmamıştır. İlyas Gündüz davasında, başvurusunun yargılamanın yenilenmesi talebi ilgili olarak mahkeme talebin kanun hükmünde belirtilen kriterleri sağlamadığı gerekçesi ile talebi reddedilmiştir. Hükümet, bu ve yukarıda anılan davalar ile ilgili olarak daha fazla bilgi sunulacağını belirtmiştir.

- Hükmün bozulduğu davalar

Mustafa Çelik (2013 yılında), Kervancı (2016 yılında), Bozan (2013 yılında), Ramazan Taş (2013 yılında), Zülküf Murat Kahraman (2013 yılında) ve Seyfettin Demir (2013 yılında) davaları ile ilgili olarak, 6459 sayılı Kanun ile TCK m. 220 (6) hükmünde yapılan değişiklik sonrasında bu madde uyarınca başvurular hakkında verilen mahkumiyet kararları bozulmuştur. Bu kapsamda, başvuruların 220 (6) hükmünden kaynaklı herhangi bir adli sicil kaydı bulunmamaktadır. Mustafa Çelik, Ramazan Taş, Zülküf Murat Kahraman ve Bozan davaları ile ilgili olarak başvurular ayrıca 3713 sayılı Kanun'un 7 (2) hükmü kapsamında terör örgütünü desteklemek üzere terör propagandası yapmak suçundan ceza almıştır. Hükümet, Mahkeme tarafından yapılan tespitlerin başvuruların 220 (6) hükmünden ceza alması üzerine olduğu ve dolayısıyla başvuruların terör propagandası yapmak suçundan almış olduğu cezaların bu kararların icrasına dair yapılan incelemenin kapsamında olmadığını ileri sürmüştür.

Genel Önlemler:

Mevzuat Değişiklikleri

Türk Hükümeti, önceki bildiriminde belirttiği üzere 2012 ve 2013 yıllarında sırasıyla, 6352 ve 6459 sayılı Kanunlar ile TCK m. 220 (6) ve (7) ve Terörle Mücadele Kanun'undaki hükümlerin kapsamını daraltan ve cezaların ağırlığını azaltan mevzuat değişikliklerini tekrarlamıştır. Hükümet ayrıca 2019 tarihli 7188 sayılı Kanun ile Ceza Muhakemeleri Kanunu'nda yapılan değişikliği yinelemiştir.

İlgili değişiklikler dayanak gösterilerek, hükümet ilgili hükümler uyarınca cezaların ağırlığının azaltılması ile yasadışı örgütlere yardım etme suçu ve bu örgütler adına suç işleme suçu ile örgüte üye olma suçu arasında açık bir ayırım yapıldığı yönündeki iddialarını tekrar etmiştir. Ayrıca, hükümet, Bakır ve Diğerleri kararında değerlendirildiği üzere Terörle Mücadele Kanunu'nda yapılan değişikliklerin suçun kapsamının daraltılması ile birlikte Sözleşme standartlarına uygun hale getirildiği

görüşünde olduğunu bildirmiştir. Son olarak, hükümet, 220 (6) ve (7) hükümleri dahil olmak üzere yapılan değişiklik ile Yargıtay nezdinde temyiz imkanının sağlanmasının iç hukuktaki kararlar arasında tutarlılık sağladığı görüşünde olduğunu belirtmiştir.

İçtihatteki Gelişmeler

Hükümet, mevzuat değişiklikleri ile ilgili olarak varılan sonuçların ve 220 (6) ve (7) hükümlerinin yargı tarafından öngörülebilirlik kriterlerini sağlayacak şekilde uygulandığına dair argümanlarını desteklemek amacıyla, Yargıtay'ın, Bölge Adliye Mahkemelerinin, İlk Derece Mahkemelerinin ve Anayasa Mahkemesi'nin emsal kararlarını sunmuştur.

Yargıtay

Hükümet, Yargıtay tarafından 2019-2021 tarihler arasında verilen 6 karara atıfla terör örgütü mensubu olmak (TCK m. 314), örgüt adına suç işlemek (TCK m. 220 (6)) ve örgüte yardım etmek (TCK m. 220 (7)) suçlarının birbirinden farklı olduğunu ve bu suçların birbirinden ayrışmasını sağlayan kriterlerin mahkeme tarafından tutarlı ve istikrarlı bir şekilde uygulandığını belirtmiştir.

Söz konusu kararlar arasından 2020 yılında verilen dört karar bakımından, TCK m. 314 hükmü uyarınca terör örgütü mensubu olmak suçu ile ilgili olarak, Yargıtay dava konusu eylemlerin sürekliliğini, çeşitliliğini ve yoğunluğunu, bununla beraber, örgüt ile organik bir ilişkinin mevcudiyetini ve sanığın bilerek ve isteyerek hiyerarşik yapı içerisinde hareket edip etmediği kriterlerini değerlendirmektedir. Bu kriterlere dayanılarak, Yargıtay sanıkların TCK m.314 uyarınca terör örgütü mensubu olma suçundan almış oldukları cezayı bozmuştur. Ancak, aynı kararlarda, Yargıtay yasadışı örgütlere üye olma suçu bakımından yukarıda belirtilen kriterlerin değerlendirilmesine gerek görmemiştir. Aksine, Yargıtay, terör örgütüne ve/veya bu örgütün üyesine, söz konusu örgütün amacına hizmet edecek şekilde bilerek ve isteyerek yardım etmenin 220 § 7 maddesi uyarınca mahkûmiyet kararı verilmesi için yeterli olduğu kanaatindedir.

Ayrıca, Kanun'da '*yardım etmek*' eylemini oluşturan hareketler kapsamlı bir şekilde sayılmamış, örgüt faaliyetlerini kolaylaştıracak ve örgütün varlığının devam etmesini sağlayacak eylemler ilgili eylemin bir veya çok sayıda gerçekleştirilmiş olup olmadığına veya başlı başına bir suç teşkil edip etmediğine bakılmaksızın yardım olarak değerlendirilmektedir.

Yargıtay Ceza Genel Kurulu'nun 30 Nisan 2019 tarihli kararında ve Yargıtay 16. Ceza Dairesi'nin 2020 yılında vermiş olduğu bir kararda, örgütün hiyerarşik yapısı içerisinde yer almayan bir kişi tarafından silahlı terör örgütünün çağrısı üzerine gerçekleştirilen bir eylem, örgüt mensubu olmaksızın örgüt adına işlenen bir suç olması itibarıyla TCK m. 220 (6) hükmü uyarınca suç teşkil etmektedir.

Bölge Adliye Mahkemeleri ve İlk Derece Mahkemeleri

Türkiye Hükümeti, barışçıl bir şekilde olmak kaydıyla toplantı özgürlüğü hakkının kullanılmasının, Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu'nun Madde 32 (1) kapsamında olmadığı ve dolayısıyla TCK'nın 220 (6) maddesi kapsamına girmediği yönündeki iddialarını desteklemek üzere, Bölge Adliye Mahkemesi'nce 2020 ve 2021 yıllarında verilmiş beş emsal kararını ve Diyarbakır Asliye Ceza Mahkemesi'nin 2018 yılında vermiş olduğu bir kararı bildirmiştir. Diyarbakır Bölge Adliye Mahkemesi kararında, bir veya iki toplantıya katılmaktan ibaret olan eylemlerin veya yasadışı

örgütün toplantısı sırasında konuşma yapmanın örgüt mensubu olmak suçundan hüküm giymek için yeterli olmadığı belirtilmiştir.

Bu kapsamda, Diyarbakır Bölge Adliye Mahkemesi, ilk derece mahkemesinin kararını bozmuştur. Ancak, Bölge Adliye Mahkemesi tarafından verilen hüküm sonrasında ilk derece mahkemesi, diğerlerinin yanı sıra, sanığın terör ile bağlantılı medya organları tarafından yapılan çağrı üzerine yasadışı protesto ve toplantılara katılıp katılmadığını veya sanığa örgütün hiyerarşik yapısı içerisinde bir rol verilip verilmediğinin araştırması gerektiğini belirtmiştir. 2018 tarihli kararında, Diyarbakır Ağır Ceza Mahkemesi, terör örgütünün çağrısı üzerine toplantı ve gösterilere katılmanın ve gösterilerde konuşma yapmanın 6459 sayılı Kanunla, Terörle Mücadele Kanun'unda yapılan değişiklik gereği TCK m. 220 (6) uyarınca ayrıca cezalandırılmayacağına hükmetmiştir.

Anayasa Mahkemesi

Hükümet ayrıca hak sahiplerinin terör örgütü mensubu olmak, terör örgütü propagandası yapmak ve terör örgütüne yardım etmek suçlarından mahkûmiyetlerine ilişkin 2020 yılında verilen üç Anayasa Mahkemesi kararına atıfta bulunmuştur. Söz konusu kararlar arasından yakın tarihli olan kararda, hak sahipleri, satışı ve dağıtımı yasaklanan bir dergiyi yanlarında taşıdıkları gerekçesiyle TCK Madde 220 (7) uyarınca terör örgütüne yardım etmek suçundan hüküm giymiştir. Anayasa Mahkemesi dosya kapsamında müdahalenin demokratik toplumlarda gerekli olmadığına karar vermiş ve Anayasa'nın 26. maddesiyle güvence altına alınan ifade özgürlüğü hakkının ihlal edildiğine karar vermiştir. Ayrıca, Anayasa Mahkemesi, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin Bakır ve Diğerleri kararındaki tespitlerine atıfta bulunarak ilgili hükmün öngörülebilirliği konusundaki tartışmaların farkında olduğunu belirtmiştir. Anayasa Mahkemesi, TCK m. 220 (7) hükmünün söz konusu öngörülebilirlik şartını sağlayıp sağlamadığı yönünden bir inceleme yapmanın gerekmediği kanaatinde olduğunu belirtmiştir. Anayasa Mahkemesi'nin değerlendirmesi müdahalenin demokratik bir toplumda gerekli olup olmadığı ile sınırlıdır.

Son olarak, Türkiye Hükümeti, Anayasa Mahkemesi'nin TCK m. 260 (6) hükmünün uygulaması ile ilgili olarak *Hamit Yakut (başvuru no. 2014/6548)* başvurusunu pilot karar usulünde incelemeye karar verdiğini belirtmiştir. Bu bakımdan, hükümet, Anayasa Mahkemesi'nin mevcut başvuru ile birlikte derdest olan benzeri başvurular bakımından yapısal bir problemin varlığına dair değerlendirme yapacağını belirtmiştir. Hükümet, Anayasa Mahkemesi'nin başvuruların yapısal bir problemden kaynaklandığı sonuca varması halinde ise, 220 (6) hükmü ile ilgili bir çözüm önereceğine dikkat çekmiştir.

Diğer Önlemler

Hükümet, ayrıca, Anayasa Mahkemesi'ne bireysel başvuru hakkı, Mayıs 2019'da açıklanan yeni Yargı Reformu Stratejisi ve Adalet Akademisi'nin ve HELP'in hakim ve savcılara yönelik eğitimlerdeki rolü üzerine bilgi vermiştir.

Son olarak, hükümet, 2 Mart 2021 tarihli İnsan Hakları Eylem Planı hakkında bilgilendirmede bulunmuştur. Eylem Planı kapsamında diğerlerinin yanı sıra ifade ve basın özgürlüğü ile birlikte toplanma ve örgütlenme hakkına dair ilgili mevzuatın, uluslararası insan hakları standartları ışığında gözden geçirileceği ve mevcut standartların yükseltilmesinin amaçlandığı belirtilmektedir. Plan ayrıca başkaca eğitimler ile birlikte düşünce açıklamalarının bilgilendirme amacını aşmaması veya

eleştiri amacıyla yapılması halinde soruşturmaya konu edilemeyeceğine dair hakimlere, savcılara ve kolluk kuvvetlerine eğitim verilmesini öngörmektedir.

İfade Özgürlüğü Derneği Tarafından Yapılan Madde 9.2 Bildirimi

3 Mart 2021 tarihli bildiriminde (DH-DD(2021)494), ilgili STK, Komite'nin son değerlendirmesinden bu yana yasal çerçeve bakımından hiçbir gelişim kaydedilmediğine dikkat çekmiştir. Yargılamalar ile ilgili olarak, İFÖD, Anayasa Mahkemesi dahil olmak üzere Türkiye mahkemelerinin Avrupa Mahkemesi tarafından belirlenen ilkeleri uygulamadığını iddia etmektedir. İFÖD, özellikle, Anayasa Mahkemesi'nin kabul edilemezlik kararlarının akabinde Avrupa Mahkemesi tarafından Sözleşme'nin ihlal edildiğine dair vermiş yakın tarihli bazı kararlarına atıfta bulunmuştur. STK ayrıca, Anayasa Mahkemesi'nin mevcut başvurular ile ilgili olarak Avrupa Mahkemesi'nin aksine 220 hükmünün (6) ve (7) fıkraları ile ilgili kanunilik değerlendirmesi yapmadığına dikkat çekmiştir.

Buna karşılık, hükümet cevaben, bir önceki bildirimini tekrarlamış ve son dönem mevzuat değişikliklerini belirtmiş ve yerel mahkemelerin uygulamalarının Sözleşme ile uyumlu olduğunu belirtmiştir. Hükümet ayrıca, STK'nın bildiriminde atıfta bulunduğu kararların Komite'nin incelemesine konu mevcut kararların kapsamından farklı olduğunu ve spekülatif kararlara atıf yapıldığını belirtmiştir.

Bakanlar Komitesinin Son İncelemesi:

Referans Metinler:

DH-DD(2021)360, CM/Del/Dec(2020)1369/H46-34

Notlar/Sorunlar:

Başvuru	Dava Adı	Karar Tarihi	Kesinleşme Tarihi	Sınıflandırma Göstergesi
41226/09	IŞIKIRIK	14/11/2017	09/04/2018	Karmaşık ve yapısal sorunlar
46713/10	BAKIR AND OTHERS	10/07/2018	03/12/2018	
57316/10	İMRET (No. 2)	10/07/2018	03/12/2018	
36909/07	DAŞ	02/07/2019	02/07/2019	
65808/10	ZÜLKÜF MURAT KAHRAMAN	16/07/2019	16/10/2019	
45540/09	SEYFETTİN DEMİR	19/05/2020	19/05/2020	
41788/09	BULUŞ AND OTHERS	23/06/2020	23/06/2020	
25119/11	CELAL ALTUN	23/06/2020	23/06/2020	
41551/11	ALI ABBAS YILMAZ	07/07/2020	07/07/2020	
64607/11	İLYAS GÜNDÜZ	07/07/2020	07/07/2020	
55038/11	KERÇİN	07/07/2020	07/07/2020	

42153/11	RAMAZAN TAŞ	07/07/2020	07/07/2020	
56816/10	BOZAN	29/09/2020	29/09/2020	
17606/11	AYATA CİVELEK AND OTHERS	13/10/2020	13/10/2020	
76960/11	KERVANCI	08/12/2020	08/12/2020	
46127/11	MUSTAFA ÇELİK	08/12/2020	08/12/2020	

1406. Toplantı, 3-5 Haziran 2021 (DH) - Notlar

Bireysel Önlemler

- Adil Tazmin

Komite, Işıkkırık davası ile ilgili ödeme sorununun çözüldüğünü memnuniyetle belirtir.

- Yeniden Yargılamalar

Işıkkırık, İmret (No. 2), Bakır ve Diğerleri, Daş, Buluş ve Diğerler ve Kerçi davaları ile ilgili olarak başvuru sahiplerinin adli sicil kayıtlarının silinmesine imkân tanıyacak şekilde yargılamaların yeniden başladığı yönünde bilgi verilmesi gerekmektedir. Ayrıca, *Celal Altun, Ali Abbas Yılmaz, Ayata Civelek ve Diğerleri* davaları ile ilgili olarak son başvuru tarihinin sona ermemesi itibarıyla başvuru sahiplerinin yeniden yargılama talep edip etmediğine dair bilgi gereklidir.

Son olarak, İlyas Gündüz davası ile ilgili olarak başvuru sahibinin yeniden yargılama talebinin reddine karar verilmiş olması üzüntü ile karşılanmıştır. Bu nedenle, ret kararının kesin olup olmadığı ve ret kararının gerekçesi hakkında ayrıntılı bilgi verilmesi gerekmektedir. Hükümetin *eski hale getirme* yükümlülüğüne uygun davrandığının tespiti için hükümet tarafından uygulanan veya öngörülen önlemlere dair bilgi sağlanması gerekmektedir.

- Bireysel Dosyaların Kapatılması

Komite'nin uygulamasına uygun olarak, başvuru sahiplerinin hakkında verilen hükmün bozulduğu ve adli sicil kayıtlarının Avrupa Mahkemesi'nin ihlal kararına uygun olarak silindiği *Kervancı, Bozan, Ramazan Taş, Zülküf Murat Kahraman ve Seyfettin Demir* davaları ile ilgili olarak daha fazla bireysel önlemin gerekmemesi itibarıyla dosyaların kapatılması teklif edilmektedir. Kesin karar taslağı ektedir.

Genel Önlemler

Mahkeme tarafından belirtildiği üzere 220 (6) ve (7) hükümlerinde kullanılan ifadelerin tanımlanmamış olması ve yerel mahkemeler tarafından geliştirilen tutarlı yorum bulunmaması itibarıyla, ilgili hükümler kamu otoritelerinin keyfi müdahalelerine karşı yeterli koruma sağlamamaktadır. Özellikle, Ceza Kanunu'nun 314 Maddesi kapsamında ayrı düzenlenen silahlı örgüt üyeliği suçu dikkate alındığında, ilgili hükmün tek başına uygulanması durumunda, yerel mahkemeler, devamlılık, suçla ilgili eylemlerin çeşitliliği ve yoğunluğu, örgüt ile kurulan organik ilişkiler ve sanığın bilerek ve isteyerek örgütün hiyerarşik yapısı içerisinde yer alıp almadığı gibi çeşitli kriterleri birlikte değerlendirmektedir. Ancak, TCK m. 220'nin uygulamasında ise bu

kriterler dikkate alınmamaktadır. Buna karşılık, mahkemeler tarafından yasa dışı bir gösteriye katılmak, basın açıklaması yapmak veya yasadışı örgüt mensubunun cenazesine katılmak eylemleri sanığın tek başına örgüt 'adına hareket etmek' veya örgüte 'bilerek ve isteyerek yardım etmek' eylemlerinde bulunduğu tespit ve bu sebeple, otomatik olarak örgüt mensubu olma suçundan ceza alması için yeterli görülmektedir.

Bu arka plan bilgisine karşılık, Komite'nin 2012 ve 2013 yıllarında yapılan değişikliğin 220 (6) ve (7) hükümlerinden kaynaklı yapısal probleme çözüm sağlamadığı yönündeki tespitlerini içeren önceki kararına karşılık Mahkeme tarafından belirtildiği ve Komite tarafından Türkiye Hükümeti'ne kapsamlı yasa değişikliği ile çözüm sağlanması yönünde çağrı yapılmasına karşılık, herhangi bir kanun değişikliği yapılmamış veya hükümet tarafından teklif edilmemiştir.

Yerel mahkemelerin yakın tarihli kararlarında, AİHM tarafından belirtildiği üzere, TCK m. 220 (6) ve (7) hükmünden kaynaklanan yapısal problemler tespit edilmiş, ancak bu problemlere bir çözüm getirilmemiştir. Yerel mahkemeler, özellikle, 220 (6) ve (7) hükümlerinin uygulamasını, Venedik Komisyonu² tarafından tavsiye edildiği haliyle ifade özgürlüğü ve toplantı özgürlüğü haklarının kullanıldığı durumları kapsam dışında bırakacak veya TCK m. 314 hükmü uyarınca silahlı örgüt üyesi olma suçu bakımından eşit düzeyde delil getirilmesini gerektirmeyecek şekilde daraltmamıştır. Bu sebeple, Komite, Hükümeti 220 (6) ve (7) hükümlerinde yapılabilecek yasal değişiklikleri değerlendirmeye, benzer şekilde ilgili hükmün uygulamasını yukarıda belirtildiği üzere sınırlandırmaya veya ilgili hükme açıklık getirmeye veya hükümleri tamamıyla kaldırmaya ve daha çok sayıda emsal karar sunmaya önemle davet eder.

Bununla beraber, Anayasa Mahkemesi'nin 220 (6) hükmünden kaynaklı şikâyet ile ilgili *Hamit Yakut* (Başvuru. No. 2014/6548) başvurusunun ilgili hükmün uygulanmasından kaynaklı yapısal problemlerin tespit edilmesi amacıyla benzer derdest davalara da uygulanacak şekilde pilot karar usulünde değerlendirmesini ilgi ile takip etmektedir. Hükümet, Anayasa Mahkemesi'nin kararı ve TCK m. 220 (7) hükmü ile ilgili olarak derdest davalar hakkında Anayasa Mahkemesi tarafından benzer bir yaklaşımın benimsenip benimsenmediği konusunda bilgi vermeye davet edilmektedir.

Ayrıca, istatistik verileri veya son beş yıllık süre içerisinde TCK m. 220 (6) ve (7) hükmünden yargılanan ve mahkûm edilen kişiler ile ilgili olarak bu kişilerin eylemlerine ve mevcut başkaca verilere dair bilgi sağlanmaması üzüntü ile karşılanmıştır. Komite, Hükümeti bu bilgileri sağlamaya veya bilgilerin mevcut olamaması halinde ise neden mevcut olmadığına dair açıklama yapmaya davet eder.

Son olarak, 2 Mart 2021 tarihinde kabul edilen yeni İnsan Hakları Eylem Planı'na duyulan ilgi özellikle belirtilmektedir. Hükümet mevcut dava grubundaki bulguları dikkate alarak somut adımlar atmaya ve ifade özgürlüğü ve toplantı özgürlüğü haklarının güçlendirilmesine teşvik edilmektedir. Bu amaç doğrultusunda Avrupa Konseyi gerekli yardımı sağlamaya hazırdır.

Ortak Değerlendirme

Mevcut ve Öner ve Türk dava grubundaki (aynı toplantıda incelenmiştir) ifade veya toplantı özgürlüklerini kullanmaları sebebiyle başvurularda verilen cezalar gibi

² Venedik Komisyonu, Türk Ceza Kanunu'nun 216, 299, 301 ve 314. Maddelerine İlişkin Görüş, 15 Mart 2016, CDL-AD(2016)002

sorunların benzer olması itibariyle, Komite'nin mevcut dava grubunu Öner ve Türk grubu ile birlikte incelemesi önerilmektedir.

Kararlar:

Temsilciler,

1. mevcut davalarda başvuruçuların barışçıl bir şekilde toplantı özgürlüğü ve ifade özgürlüğü haklarını kullanırken yasadışı bir örgüte mensup oldukları gerekçesiyle TCK m. 220 (6) ve (7) hükmünden ceza aldıklarını ve de Avrupa Mahkemesi'nin ilgili hükümlerin devlet yetkililerinin keyfi müdahalelerine karşı koruma sağlayacak belirliliği taşınmaması itibariyle öngörülemez olduğu yönündeki tespitlerini hatırlatır.

Bireysel önlemlere ilişkin olarak

2. Işıkırık başvurusu ile ilgili olarak ödeme sorununun tamamlanarak sorununun çözüme kavuşturulmasını memnuiyetle karşılar.

3. *Kervancı, Bozan, Ramazan Taş, Zülküf Murat Kahraman ve Seyfettin Demir* başvuruları ile ilgili olarak başvuruçular hakkında hükmedilen mahkumiyet kararlarının düşürülmesi ve Sözleşme'nin ihlal edilmiş olması ile bağlantılı olarak adil sicil kayıtlarının silinmesi itibariyle ayrıca bireysel önlemi gerektiren bir durumun kalmadığını belirtir, incelemenin sonlandırılmasına ve Nihai Karar'ın CM/ResDH(2021)108 kabul edilmesine karar vermiştir.

4. Hükümeti, *Işıkırık, Imret (No. 2), Bakır ve Diğerleri, Daş, Buluş ve Diğerleri, Kerçi, Celal Altun, Ali Abbas Yılmaz, ve Ayata Civelek ve Diğerleri* başvuruları ile ilgili olarak yargılamaların başvuruçuların adli sicil kayıtlarının silinmesine imkan verecek şekilde yenilendiğine dair bilgi vermeye davet eder.

5. *İlyas Gündüz* davası ile ilgili olarak başvuruçunun yargılamanın yenilenmesi talebinin reddedilmiş olmasını üzüntü ile karşılar, hükümeti bu kararın gerekçesine ve nihai olup olmadığına dair bilgi vermeye davet eder, hükümete *eski hale getirme* yükümlülüğünün yerine getirildiğine dair uygulanan veya öngörülen diğer önlemlere ilişkin ek bilgi sağlama çağrısı yapar.

Genel Önlemlere ilişkin olarak

6. mevcut mevzuat değişikliklerinin Mahkeme tarafından tespit edilen TCK m. 220 (6) ve (7) hükümleri ile ilgili yapısal probleme çözüm sağlamadığına dikkat çeker ve ayrıca yerel mahkeme kararları ile ortaya konulan içtihatlarındaki gelişmelerin bu problemten kaynaklanan soruna yeterli çözümü sağlamadığını belirtir, dolayısıyla hükümetin gecikmeksizin daha kapsamlı yasa değişiklikleri ile çözüm sağlaması gerektiğine vurgu yapar ve hükümete, yerel mahkemeler tarafından verilen daha çok sayıda emsal karar sunma çağrısı yapar.

7. bu bağlamda, Anayasa Mahkemesi'nin TCK m. 220 (6) hükmü ile ilgili olarak derdest başvurular üzerine hükmün uygulanmasından kaynaklanan yapısal bir problemin olup olmadığı konusunda pilot karar usulünde inceleme yapmaya karar vermesine duyduğu ilgiyi belirtir, hükümeti, Anayasa Mahkemesi'nin kararı ve TCK m. 220 (7) hükmü ile ilgili olarak derdest davalar hakkında Anayasa Mahkemesi tarafından benzer bir yaklaşımın benimsenip benimsenmediği konusunda bilgi vermeye davet eder,

8. ayrıca hükümete istatistikî verileri veya son beş yıllık süre içerisinde TCK m. 220 (6) ve (7) hükmünden yargılanan ve mahkûm edilen kişiler ile ilgili olarak bu

kişilerin eylemlerine ve mevcut başkaca verilere dair bilgi vermeye çağırır. Bu bilgilerin mevcut olamaması halinde ise hükümeti bu hususta açıklama yapmaya davet eder.

9. yakın tarihte yeni İnsan Hakları Eylem Planı'nın kabul edilmesine büyük ilgi duymakla beraber, hükümeti mevcut dava grubundaki bulguları dikkate alarak somut adımlar atmaya ve ifade özgürlüğü ve toplantı özgürlüğü haklarının güçlendirilmesine teşvik eder, bu amaç doğrultusunda Avrupa Konseyi'nin gerekli yardımı sağlamaya hazır olduğunu belirtir.

10. Hükümeti, cevaplanmamış sorular ile ilgili olarak güncel ve kapsamlı bir eylem planı sunmaya davet eder ve başvurucuların ifade özgürlüğü ve/veya toplantı özgürlüğü haklarını kullanmaları sebebiyle haklarında mahkumiyete hükmedilmesi hususlarının benzerlik taşıması itibariyle mevcut grup davalarını Öner ve Türk grup davaları ile birlikte en geç Mart 2022 tarihli toplantıda birlikte incelemeye karar verir.